

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Lucie Švancarová

Určování výše výživného

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Určování výše výživného vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne..... 2016

Lucie Švancarová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Ondřeji Šmídovi, Ph.D. za cenné připomínky a odborné rady k diplomové práci, které mi byly přínosem při jejím vypracovávání.

Obsah

1 Úvod	7
2 Historie	10
2.1 Obecný zákoník občanský	10
2.2 Alimentační zákon	11
2.3 Zákon o právu rodinném 265/1949 Sb.	11
2.4 Zákon o rodině 94/1963 Sb.....	12
2.5 Novela zákona o rodině č. 91/1998 Sb.	13
3 Aktuální právní úprava	16
3.1 Systematika Nového občanského zákoníku.....	16
3.2 Rozsah vyživovací povinnosti	17
3.2.1 Kritéria na straně povinného	17
Schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného	18
Příjmy povinného	19
Rodič s nadstandardními příjmy.....	19
Příjem povinného z jiné než závislé činnosti	21
Nezaměstnaný rodič, rodič v důchodu, ve výkonu trestu.....	22
Osobní péče	24
3.2.2 Kritéria na straně oprávněného.....	25
Stav odkázanosti na výživu.....	25
Odůvodněné potřeby a majetkové poměry oprávněného	25
Příjmy a majetek dítěte	26
Stejná životní úroveň	28
4 Metody určení rozsahu výživného.....	30
4.1 Volné hodnocení soudu	30
4.2 Metoda objektivizace	31
4.3 Způsoby metody objektivizace	33

4.3.1 Podílový způsob	33
4.3.2 Tabulkový způsob	33
4.3.3 Výživné stanovené pevnou částkou.....	35
4.4 Objektivizace ve Velké Británii.....	36
5 Výživné ve střídací péči	38
6 Procesní úprava stanovování výše výživného	39
6.1 Věcná a místní příslušnost	40
6.2 Účastníci řízení	40
6.3 Rozhodnutí a opravné prostředky	41
6.4 Změna poměrů	42
7 Závěr.....	43
8 Seznam použitých zdrojů	45
8.1 Monografie a učebnice.....	45
8.2 Komentáře.....	45
8.3 Odborné články a příspěvky ve sborníku	46
8.4 Právní předpisy	47
8.5 Judikatura.....	47
8.6 Ostatní.....	47
9 Abstrakt	48
10 Abstract.....	49
11 Klíčová slova (Keywords).....	50

Seznam použitých zkratk

OZO	Císařský patent ze dne 12. června 1811, obecný zákoník občanský
ZPR	Zákon o právu rodinném 265/1949 Sb.
AZ	Zákon č. 4/1931 Sb, zák. a nař., na ochranu osob oprávněným požadovati výživu, výchovu a zaopatření
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
LSZP	Listina základních práv a svobod
ZoR	zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
ZoSP	zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů
SZOR	zákon č. 36/2005 Z.z., o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov
OSPOD	orgán pro sociálně- právní ochranu dětí
ÚS	Ústavní soud

1 Úvod

Vyživovací povinnost a výživné samotné je stále aktuální téma, vzhledem k vysokému počtu rozvodů a matek, které nežijí s otcem jejich dětí. Aktualnost tohoto tématu byla jedním z důvodů, proč jsem se rozhodla toto téma pro svou práci využít. Dalším důvodem byl fakt, že mě tato problematika provázela dlouhou dobu, vzhledem k tomu, že sama pocházím z rozvedené rodiny.

Svou práci zaměřím na rozsah vyživovací povinnosti k nezletilým dětem, zejména pak na kritéria rozsahu této vyživovací povinnosti a následně na metody určování výše výživného. Objektivizace výše výživného je předmětem dlouhých a mnoholetých debat, ať na úrovni soudů, či samotných právníků. Je vhodné objektivizaci zavést? Případně v jaké formě? Proč dosud žádná forma objektivizace zavedena nebyla? Ráda bych si touto diplomovou prací na uvedené otázky odpověděla.

Téma vyživovací povinnosti k nezletilým dětem je v odborné literatuře zpracováno poměrně dobře. Komplexní zpracování vyživovací povinnosti poskytují Komentáře¹, nejlépe byly otázky výživného řešeny Králíčkovou a Hrušákovou v komentáři vydaném nakladatelstvím C. H. Beck. Otázkám vyživovací povinnosti k nezletilým dětem se v dnešní době věnují hlavně Hrušáková² či Kovářová³. Podrobnou analýzu aktuální problematiky rozsahu výživného k nezletilým dětem a metody jeho určení poskytuje nejlépe Šmíd⁴. K historické části této diplomové práce byl nejpřínosnějším zdrojem Komentář Roučka a Sedláčka⁵ spolu s československou učebnicí rodinného práva od Česky⁶.

Hlavním cílem této práce je úprava rozsahu vyživovací povinnosti k nezletilým dětem s rozбором všech kritérií. Pokusím se vystihnout nejčastější problematiku. Jeho nedílnou součástí jsou pak samotné metody určování výše výživného se zaměřením na objektivizaci, která v naší úpravě stále chybí. V návaznosti právě na objektivizaci bych

¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1392 s.

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a. s., 2014, 752 s.

² HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 558 s.

³ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, 168 s.

⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, 304 s.

⁵ SEDLÁČEK, Jaromír In ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi – I. díl*. 1. vydání. Praha: V. Linhart, 1937, 1192 s.

⁶ ČEŠKA, Zdeněk a kolektiv. *Československé rodinné právo*. 1. Vydání. Bratislava: Obzor, 1986, 329 s.

porovnála úpravy států, které objektivizaci mají buď již řadu let (Německo či Rakousko), anebo je zavedena v nedávné době (Slovensko). Dle mého názoru by objektivizace, ať již pouze minimální částkou výživného, mohla být přínosným krokem a ráda bych tento názor v mé práci prokázala.

Zvolené téma mé diplomové práce budu rozebírat hlavně po stránce hmotněprávní, vzhledem k rozsahu práce není možné se naplno věnovat i úpravě procesní, několik informací bych však na závěr chtěla uvést.

Abych zdárně došla k cílům této práce a objasnila si všechny otázky, použiji několik výzkumných metod. Historickému vývoji institutu vyživovací povinnosti bude věnována kapitola druhá mé práce, a proto je nezbytné použít historickou metodu a v menším rozsahu pak metodu komparace, kdy bych ráda uvedla srovnání dřívější a pozdější právní úpravy.

Další kapitoly, zejména kapitola třetí až šestá, které se budou zaměřovat na vlastní jádro práce a řešení zkoumaných otázek, se budou zaměřovat na aktuální právní úpravu, zejména na ustanovení týkající se tématu práce, tedy rozsahu vyživovací povinnosti k nezletilým dětem. K tomu, abych mohla tyto kapitoly práce správně vypracovat, jsem použila metodu deskriptivní, která mi dovoluje popisným stylem uvést vlastní jádro práce a výzkumné otázky. Další důležitou metodou je pak metoda analytická. Vzhledem k tomu, že je má práce zaměřena i na metodiku určování výše výživného, tato metoda mi nejlépe pomůže při hodnocení plusů a minusů jednotlivých způsobů určování výše výživného. Nedílnou součástí bude také metoda komparativní s ohledem na uvedení objektivizace v jiných státech a porovnání těchto úprav s naší právní úpravou.

Úvodem bych ráda napsala pár základních informací o výživném jako takovém. Vyživovací povinnost se vzhledem k jejímu účelu řadí k soukromoprávnímu souboru norem upravujících zaopatření, konkrétněji je pak zvláštním druhem zaopatření vznikajícím ze zákona. Vyživovací závazek patří mezi soukromoprávní závazky, určitým způsobem atypické, založené zákonem, avšak obsah tohoto závazku si strany mohou upravit mezi sebou. Samotný pojem „výživné“ není přesně definován, nelze ho chápat pouze jako „výživa“ v pravém slova smyslu, význam výživného je mnohem obsáhlejší a v zásadě znamená celkové zaopatření, v mém případě dítěte.⁷ V aktuální úpravě rodinného práva již nemá výživné pouze spotřební charakter, je možná tvorba úspor, což vyplývá z §917 OZ. Na vyživovací povinnosti dítěte se podílejí oba rodiče,

⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 224, s. 225

byť v odlišné míře. Založením statusového poměru mezi rodičem a dítětem, který u matky vznikne narozením, (u otce použitím domněnek otcovství), vyživovací povinnost vzniká. Jak sem již výše uvedla, vzniká ze zákona, proto při rozhodování soudu jsou rozhodnutí pouze deklaratorní povahy.⁸ Rozsah vyživovací povinnosti je dán kritérii na straně povinného (rodiče) a oprávněného (dítěte). V mé diplomové práci tuto otázku podrobněji rozvedu v následujících kapitolách. Po trvání vyživovací povinnosti je důležitý moment, kdy je dítě schopno samostatně se živit, což není limitováno věkem (zletilost či dovršení 26 let)⁹, je to proto, že vyživovací povinnost nepatří do okruhu rodičovské odpovědnosti.¹⁰ Vyživovací povinnost může zaniknout relativně či absolutně. V souvislosti s relativním zánikem bývá hovořeno o určité elasticitě vyživovací povinnosti, kdy např. dítě po dokončení středoškolského vzdělání chce jít dále studovat na vysokou školu, ale z důvodu nepřijetí se rozhodne pracovat a živit se sám. Následně však na vysokou školu nastoupí, tím okamžikem se vyživovací povinnost k tomuto dítěti obnoví.¹¹ Absolutně může vyživovací povinnost zaniknout smrtí některého ze subjektů nebo pravomocným rozhodnutím soudu o osvojení.¹² Právo na výživné není promlčitelné.¹³ Úprava rodinného práva dělí vyživovací povinnost na několik druhů v návaznosti na osobu povinného a oprávněného. Pro mou práci je však podstatná pouze část věnující se vyživovací povinnosti rodičů k dětem, konkrétněji k nezletilým dětem, které se budu věnovat ve zbývajících částech práce.

⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1080

⁹ Tamtéž, s. 1089

¹⁰ EISCHER, David In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. 1. vydání*. Praha: Wolters Kluwer a. s., 2014

¹¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1090

¹² KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 397

¹³ HRUŠÁKOVÁ, Milana. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 227

2 Historie

2.1 Obecný zákoník občanský

První poměrně obsáhlou úpravou vyživovací povinnosti na našem území upravoval Obecný zákoník občanský. Podle §141 OZO byl tím, kdo se staral o výživu svých manželských nezletilých dětí, otec, a to do té doby, než budou schopny samostatné výživy. Matce byla svěřena osobní péče, tedy péče o jejich tělo a zdraví. Výživou obecný zákoník rozuměl opatření prostředků k živobytí dítěte, které měl zajistit otec po dobu, kdy dítě nebylo schopno samostatně se živit či nemělo dostatečné jmění. Jak již z výše uvedeného vyplývá, v OZO byla upravena pouze výživa nezletilých dětí. Vzhledem k tomu, že otec nesl v rodině všeobecně silnější postavení, nesl náklady této výživy právě otec a sám mohl do výchovy dítěte zasahovat a určovat její směr. Výživa zletilého dítěte upravena nebyla, ustanovení o výživě nezletilého dítěte se používala analogicky.¹⁴

Výše výživného se určovala pomocí dvou kritérií, která se mohla měnit. Jedním byla potřeba dítěte a druhým pak otcovo jmění. Potřeba dítěte byla dána výchovným účelem, kdy otec měl ze zákona povinnost vychovávat dítě způsobem přiměřeným jeho stavu a majetku. Tuto povinnost mohl tedy otec plnit jen v případě, že měl dostatečné prostředky. Výchovné potřeby dítěte mohly přesahovat jmění otce, pokud zde byly osoby stanovené v §143 OZO, které mohly ze svých prostředků potřeby dítěte hradit. Potřeba dítěte vycházela ze společenského postavení rodičů a byla hrazena jak jměním otce, tak i prostředky osob, které se subsidiárně na výživě podílejí.¹⁵

Povinnost výživy dítěte otce byla dána v mezích jeho možnosti, dle praxe měl otec mít něco více než existenční minimum. V případě, že otec nedosahoval hranice existenčního minima, nebyl povinen plnit výživu dítěte, výživa pak přecházela na subsidiárně zavázané osoby.¹⁶

¹⁴SEDLÁČEK, Jaromír In ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi – I. díl*. 1. vydání. Praha: V. Linhart, 1937, s. 735

¹⁵SEDLÁČEK, Jaromír In ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi – I. díl*. 1. vydání. Praha: V. Linhart, 1937, s. 736

¹⁶SEDLÁČEK, Jaromír In ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi – I. díl*. 1. vydání. Praha: V. Linhart, 1937, s. 736

2.2 Alimentační zákon

Alimentačním zákonem je zákon č. 4/1931 Sb, zák. a nař., na ochranu osob oprávněným požadovati výživu, výchovu a zaopatření, který mnohé změnil. V ustanovení §1 AZ, byla přímo uvedena zásada, kdy osoba povinná z výživy, výchovy a zaopatření nemající příjmy ani jmění k tomu, aby tuto povinnost mohla plnit, je zavázána k tomu, aby si dle svých schopností a možností zajistila činnost dostačující k plnění výživy či výchovy. Dále pak v ustanovení §2 AZ stanovil, že v případě neplněné alimentační povinnosti osobou, která ani nijak nevydělavá a nemá žádný majetek, ale koná práci zdarma u soby blízké, je pro alimentační povinnost rozhodující mzda přiměřená vzdělání a schopnostem, Nepřímo tak v tomto ustanovení upravil určitou potencialitu příjmu.¹⁷

2.3 Zákon o právu rodinném 265/1949 Sb.

Zákon o právu rodinném účinný od 1. ledna 1950, kterým bylo rodinné právo vyčleněno po dlouhé době do samostatného kodexu¹⁸, obsahoval úpravu vyživovací povinnosti v části páté, rozsah vyživovací povinnosti pak konkrétně v ustanovení §73 ZPR, dle kterého byl rozsah dán odůvodněnými potřebami osoby oprávněné (dítěte), na druhé straně pak výdělečnými a majetkovými možnostmi osoby povinné (rodičů). V případě rozsahu vyživovací povinnosti žádnou novinku tento zákon nepřinesl. Velice mě zaujala informace z Komentáře o judikatuře z doby kolektivizace, kdy soudy měly za úkol stanovit samostatně pracujícím rolníkům výživné ve výši, která odpovídá výši příjmu, kterého by tento rolník mohl dosáhnout, pokud by byl členem tamního družstva.¹⁹ Dále pak nebyl kladen rozdíl mezi dětmi manželskými a dětmi narozenými mimo manželství. Naopak zde již bylo rozlišováno mezi dětmi nezletilými a zletilými.²⁰ Na tuto úpravu rodinného práva měla velký vliv Ústava 9. května, a proto také došlo

¹⁷KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1034

¹⁸ VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo*. 2. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2005, s. 89

¹⁹KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1034

²⁰KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1034

k zrovnoprávnění muže a ženy v manželství. Zároveň byla zrušena moc otcovská, kterou nahradila moc rodičovská vykonávaná oběma rodiči.²¹

2.4 Zákon o rodině 94/1963 Sb.

V roce 1960 byla přijata nová ústava, a proto bylo nutné rekonstruovat většinu zákonů z této doby. Došlo také na zákon o rodině, který v mnohém vycházel z předchozí úpravy rodinného práva.²² Vyživovací povinnost rodičů k dětem byla upravena v první hlavě třetí části ZoR jako Vzájemná vyživovací povinnost rodičů a dětí, konkrétně v ustanovení §85 a §86 ZoR. Další ustanovení vztahující se k vyživovací povinnosti lze najít ve „Společných ustanoveních“ tohoto zákona.

Vyživovací povinnost náleží oběma rodičům dohromady²³ a podle §85 odst. 2 ZoR se na výživě každý z nich podílí podle svých schopností a možností, což nemusí znamenat, že se každý z rodičů bude podílet shodným dílem. Možnosti znamenaly objektivní kritérium, schopnosti pak subjektivní kritérium.²⁴ Soudy ve většině případů zohledňovaly věk, vzdělání, zdravotní stav povinného, zda má nějaké další vyživovací povinnosti a také ke konkrétnímu regionu a nezaměstnanosti v něm.²⁵ Dále pak se dle §85 odst. 3 ZoR při určení rozsahu jejich vyživovací povinnosti přihlíželo k tomu, který rodič o dítě osobně pečuje a v jaké míře. V případě společného soužití pak i k tomu, který z nich pečuje o společnou domácnost. Při určování rozsahu vyživovací povinnosti bylo nutné vycházet i z §96 odst. 1 ZoR, který stanovil, že při určení výše výživného soud přihlédne k odůvodněným potřebám oprávněného (tedy dítěte) a na schopnosti a možnosti povinného (rodiče). Na schopnosti a možnosti povinného se přihlédne i tehdy, kdy se povinný vzdá bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či majetkového prospěchu, čímž byla zakotvena možnost soudu přihlédnout i k potencialitě příjmu.²⁶

Podle Česky se při zkoumání schopností a možností rodičů mělo vycházet z jejich výdělečných schopností a možností, neboť to byl v socialistické společnosti hlavní zdroj

²¹HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. XXIII

²²HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. XXIV

²³ČEŠKA, Zdeněk a kolektiv. *Československé rodinné právo*. 1. vydání. Bratislava: Obzor, 1986, s. 250.

²⁴KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 398

²⁵HOLUB, Milan. NOVÁ, Hana. PTÁČEK, Lubomír. SLADKÁ HYKLOVÁ, Jana. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 9. Vydání. Praha: Leges, 2011, s. 321

²⁶KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 399

příjmu. Tyto schopnosti byly závislé na vzdělání, kvalifikaci, obratnosti či schopnosti pracovat v oboru, pro který měl rodič veškeré předpoklady. To byl důvod, proč se při určení výše výživného nevycházelo ze skutečných příjmů, ale z té výše, kterou by rodič mohl v rámci svých možností a schopností dosáhnout. Mělo se tím předejít případům záměrného zanechání výhodnější zaměstnání, aby rodič dosáhl snížení rozsahu jeho vyživovací povinnosti. Rovněž se zkoumaly i majetkové možnosti rodiče, zejména jaký majetek vlastní a zda mu tento majetek přináší užitkovou hodnotu, která mu ulehčí uspokojování hmotných a kulturních potřeb. Stejně jako u pracovních schopností, se i zde zohledňovalo to, zda se rodič nevzdal bez důvodu nějakého majetkového prospěchu.²⁷ Toto kritérium však také nemělo oporu v zákoně.

Už tento zákon vycházel ze zásady, že mezi rodiči a dětmi má být stejná životní úroveň, odůvodněné potřeby dítěte se mají uspokojovat na takové úrovni, která odpovídá celkovým schopnostem a možnostem rodičů²⁸, i když dosud to přímo zakotveno nebylo.

Pro rozsah vyživovací povinnosti byly důležité také odůvodněné potřeby dítěte (§96 odst. 1. ZoR), které byly odvislé od věku, zdraví dítěte, fyzické a psychické vyspělosti dítěte, na zálibách či míře jeho studia. Odůvodněné potřeby se zohledňovaly nejen potřeby obvyklé, ale také pouze ty, které se vyskytovaly jen náhodně.²⁹

Samotný pojem výživného v tomto zákoně nevyjadřoval pouze výživu jako takovou, jde i o jiné nezbytné potřeby kulturního člověka³⁰ a §97 odst. 1 ZoR stanovil hrazení výživného formou pravidelné opětuující se částky splatné vždy měsíčně dopředu.

2.5 Novela zákona o rodině č. 91/1998 Sb.

Velká novela zákona o rodině přinesla mnoho změn, které zasáhly i do vyživovací povinnosti. Nově ustanovení §85 ZoR obsahovalo další kritérium pro posuzování výše výživného na straně povinného rodiče, a tím jsou majetkové poměry, známé již ze

²⁷ ČEŠKA, Zdeněk a kolektiv. *Československé rodinné právo*. 1. Vydání. Bratislava: Obzor, 1986, s. 257

²⁸ ČEŠKA, Zdeněk a kolektiv. *Československé rodinné právo*. 1. Vydání. Bratislava: Obzor, 1986, s. 257

²⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka In In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 401

³⁰ ČEŠKA, Zdeněk a kolektiv. *Československé rodinné právo*. 1. Vydání. Bratislava: Obzor, 1986, s. 257

zákona č. 265/1949 Sb., o právu rodinném.³¹ Před novelou se toto kritérium v praxi zohledňovalo, hlavně v případě rodiče, který podnikal³².

Velkým přínosem byl §85 v odst. 2 ZoR, kde bylo výslovně stanoveno právo dítěte podílet se na životní úrovni svých rodičů. Pokud spolu rodiče nesdíleli domácnost, dítě mělo právo podílet se na úrovni toho rodiče, který ji měl vyšší.³³ Další novinkou byl §85a ZoR, který v odst. 2 ustanovil, že pro případ, kdy to majetkové poměry dovolují, lze považovat za odůvodněné potřeby dítěte i tvorbu úspor zabezpečujících zejména přípravu na budoucí povolání. Tímto bylo upuštěno od spotřebního charakteru výživného, který do té doby ovládal rodinněprávní úpravu a který znamenal, že dítěti bylo stanoveno výživné v té výši, které bylo schopno spotřebovat. Dle tehdejší judikatury „*má výživné sloužit svému spotřebnímu určení, tj. má být zdrojem, z něhož jsou čerpány prostředky k uspokojení všech odůvodněných potřeb dítěte, které tu jsou v době, kdy je výživné plněno.*“³⁴ Až touto novelou bylo dle §97 odst. 2 ZoR také možné uložit povinnému složit peněžní částku pro výživné splatné do budoucnosti, a to v případech hodných zvláštního zřetele. Většinou bude tato částka složena na účet bankovního ústavu založeného rodiči pro tento účel. Soud stanoví dobu, na kterou se částka vztahuje, ve výroku pak stanoví i jaká částka se bude měsíčně z tohoto účtu vyplácet. Případem hodného zvláštního zřetele může být nepravidelnost příjmů povinného, odjezd do zahraničí, či riskantní podnikání.³⁵

Neméně významné bylo v §96 odst. 2 ZoR doplnění ustanovení o zohledňování toho, zda povinný nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika. Nepřiměřeným rizikem byla „*taková činnost povinného subjektu, která ohrožuje dosažení zisku, popř. uchování hodnot, a tím také poskytování výživného.*“³⁶

V 90. letech bylo jedním z největších problémů stanovení výše výživného u povinných rodičů - podnikatelů, kteří neměli příjem ze závislé činnosti ani jiný zjistitelný příjem. Tento problém mohl částečně vyřešit §85a odst. 1 ZoR, který stanovil

³¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka In In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář.* 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 398

³² HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2000, s. 34

³³ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka In In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář.* 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 403

³⁴ EISCHER, David In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a. s., 2014, s. 588

³⁵ HOLUB, Milan. NOVÁ, Hana. PTÁČEK, Lubomír. SLADKÁ HYKLOVÁ, Jana. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími.* 9. Vydání. Praha: Leges, 2011, s. 387, s. 388

³⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka In In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář.* 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 463

důkazní povinnost rodiči, který má příjem z jiné než závislé činnosti. Má prokázat své příjmy, doložit podklady pro zhodnocení majetkových poměrů a má umožnit soudu i další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí ve věci zpřístupněním údajů chráněných dle jiného právního předpisu. Nesplní-li rodič tuto povinnost, má se za to, že jeho průměrný měsíční příjem činí 12,7násobek (dříve 15násobek)³⁷³⁸ životního minima jednotlivce podle zvláštního právního předpisu, tedy podle zákona o životním a existenčním minimu³⁹. I přesto si myslím, že prokázání majetkových poměrů u povinného rodiče, který je podnikatelem, je nadále velmi obtížné. Pokud jsou zde pochybnosti, že povinný rodič dostatečně neprokázal všechny potřebné skutečnosti, může jistou měrou ke zjištění dopomoci druhý rodič, jestliže o majetkových poměrech povinného rodiče má takové informace, které postačují k určení alespoň přiměřeného výživného.⁴⁰

³⁷ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka In In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 417

³⁸ Průměrný měsíční příjem činil 15násobek životního minima do konce roku 2006, následně byl snížen na 12,7násobek životního minima

³⁹ Zákon č. 112/2006 Sb.

⁴⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2000, s. 35

3 Aktuální právní úprava

Hlavní část této práce bude vycházet z platné a účinné právní úpravy institutu rozsahu vyživovací povinnosti se zaměřením na současnou problematiku. Tato kapitola pojednává o základních otázkách tématu jako vymezení pojmů, systematika právní úpravy či definice základních pojmů.

3.1 Systematika Nového občanského zákoníku

Nový občanský zákoník je účinný od 1. ledna roku 2014 a obsahuje rodinněprávní úpravu v části druhé. Dle důvodové zprávy k OZ z hlediska systematiky prošla rodinněprávní úprava značnou změnou a je v tomto směru patrná inspirace zahraničními občanskými zákoníky.⁴¹ Obsahově odpovídá předchozí úpravě zákona č. 94/1964 Sb., o rodině ve znění rozsáhlé novely provedené zákonem č. 91/1998 Sb.⁴²

Úprava vyživovací povinnosti není obsažena jen v jedné hlavě, jak tomu bylo v předchozím zákoně. Vyživovací povinnost lze rozdělit na několik druhů, patří mezi ně vzájemná vyživovací povinnost mezi manželi (§697 OZ), výživné rozvedeného manžela (§760 OZ), vzájemná vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi (§915 OZ), vzájemná vyživovací povinnost mezi dalšími předky a potomky (§910 OZ) a výživné a úhrada některých nákladů neprovdané matce a těhotné ženě (§920 OZ). Vyživovací povinnost registrovaných partnerů a bývalých registrovaných partnerů zůstává v zákoně o registrovaném partnerství. V občanském zákoníku však najdeme ustanovení týkající se vyživovací povinnosti i v rámci jiných částí, jedná se například o zákaz započtení pohledávek za výživným pro nezletilé dítě (1988 odst. 1 OZ) či nepromlčitelnost výživného (613 OZ).⁴³ Pro mou práci bude stěžejní Vyživovací povinnost upravená v hlavě druhé, oddílu třetím s názvem Rodiče a děti a pododdíle čtvrtém, ustanovení §910 až §923 OZ.

Nový občanský zákoník obsahuje i určité novinky oproti staré úpravě zákona o rodině, jedná se zejména o právo na výživném z pozůstalosti tzv. právo na zaopatření

⁴¹ Důvodová zpráva k OZ, dostupné na Beck-online.cz

⁴² KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. TELEEC, Ivo. *Výživné v novém občanském zákoníku*. Bulletin Advokacie, 2014, č. 3, s. 23

⁴³ HRUŠÁKOVÁ, Milana. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 223, s. 224

(§1665 a násl. OZ), zakotvení vyživovací povinnosti osvojenec v návaznosti na znovuzavedení institutu osvojení zletilého (§853 odst. 1 a 3 OZ)⁴⁴

Stěžejní částí této práce je samotná úprava rozsahu vyživovací povinnosti, které se od dosavadní úpravy v zákoně o rodině neliší. Nový občanský zákoník rozsah vyživovací povinnosti obsahuje v §913 OZ. Stejně jako v zákoně o rodině se zohledňuje fakt, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového rizika. Dalším hlediskem je osobní péče povinného o dítě, jestli pečuje a případně v jaké míře tak činí. Možným hlediskem je i péče o rodinnou domácnost. Důvodová zpráva k ustanovení §913 uvádí, že objektivizace při určování výše výživného není směr, kterým by se naše právní úprava měla vydat, judikatura ve věci výpočtu výživného je velice obsáhlá, soudy v této věci vědí jak rozhodovat a v konečné fázi to ani není problematický úsek rozhodování. Stanovení určitého jasného způsobu výpočtu by pak nejspíše nebylo motivující.⁴⁵

3.2 Rozsah vyživovací povinnosti

Základní podmínkou při určování výše výživného je neschopnost oprávněného sám se živit tzv. „stav odkázanosti na výživu“⁴⁶, tato podmínka je omezena principem dobrých mravů.⁴⁷ Jak jsem psala výše, rozsah vyživovací povinnosti upravuje §913, podle kterého jsou rozhodnými kritérii pro určení odůvodněné potřeby oprávněného a jeho majetkové poměry, jakož i schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného. Tato kritéria jsou obecná.⁴⁸ Pro rozsah má značnou váhu také ustanovení §915 odst. 1 OZ o stejné životní úrovni rodičů a dítěte, která předchází odůvodněným potřebám oprávněného dítěte.

3.2.1 Kritéria na straně povinného

Nejdříve bych ráda rozebrala kritéria rozsahu vyživovací povinnosti na straně povinného. Patří mezi ně schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného. Dále

⁴⁴ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1032

⁴⁵ Důvodová zpráva k OZ, dostupné na beck-online.cz

⁴⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 227

⁴⁷ Důvodová zpráva k OZ, dostupné na beck-online.cz

⁴⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. ŠMÍD, Ondřej. JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2013, str. 204

bych pak uvedla několik nejčastějších problémů při určování výživného, které na straně povinného mohou nastat.

Schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného

Schopnosti povinného jsou považovány za subjektivní kritérium rozsahu vyživovací povinnosti, možnosti pak jako objektivní kategorie. Je nutné zohlednit zejména věk, zdravotní stav, dosažené vzdělání, pracovní návyky a zkušenosti, výši nezaměstnanosti v konkrétním regionu, flexibilitu, možnosti dopravy do jiného regionu apod. Majetkové poměry povinného je nutné zohlednit a zhodnotit jako celek. Mohou se skládat z majetkových podstat povinného, výnosů z tohoto majetku, z akcií, movité věci či nemovitosti a výnosy z nich.⁴⁹ Velice zajímavá mi přijde možnost zhodnocení všech možných benefitů povinného jako např. užívání služebního automobilu, možnosti bydlení u zaměstnavatele, jiné zaměstnanecké výhody atd.⁵⁰ Odlišné pracovní a výdělkové příležitosti byly řešeny i v rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 299/06 a je nepochybné, že mezi Prahou a pohraničím bude značný rozdíl.⁵¹

Složitou otázkou může být nízký příjem povinného, ačkoli je vlastníkem značného majetku. Lze po povinném chtít zpeněžení byt' jen části takového majetku? Každý případ je třeba posuzovat individuálně vzhledem k tomu, že ne vždy takový majetek je v dobrém stavu, povinný je nucen si na opravy a rekonstrukce či i na udržení tohoto majetku brát úvěry, hypotéky apod. Vyživovací povinnost nemá být přenesena na stát. Každý případ musí být řešen s ohledem na dobré mravy, účel výživného jako takového a rozhodnutí o výživném by mělo být v každém směru spravedlivé.⁵² Judikatura Ústavního soudu dlouhodobě zastává názor, podle kterého je vždy důležité vzít do úvahy nejen opravdu dosahované příjmy rodiče, ale k celkové hodnotě jeho movitého i nemovitého majetku a dosahované životní úrovně.⁵³ Přihlédnutí k celkovému majetku povinného je žádoucí vzhledem k potencialitě příjmu a možného výnosu z takového majetku, kterého by mohl povinný dosáhnout (např. nájemné).

⁴⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta. ŠMÍD, Ondřej. JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2013, s. 232

⁵⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1061

⁵¹ Nález Ústavního soudu ze dne 12. září 2006 sp. zn. I. ÚS 299/06

⁵² KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1061

⁵³ Nález Ústavního soudu ze dne 10. června 2013, sp. zn. I. ÚS 4239/12 (srov. také I. ÚS 527/06)

Příjmy povinného

Zjistit příjmy povinného není většinou jednoduché, v případě vyživovací povinnosti rodičů k dětem platí nevyvratitelná domněnka průměrného měsíčního příjmu, který činí pětadvacetinásobek částky životního minima jednotlivce podle jiného právního předpisu. Životní minimum je upraveno zákonem o životním a existenčním minimu.^{54 55} Průměrným příjmem je příjem dosahovaný osobami, které vykonávají stejnou práci jako rodič oprávněného dítěte. Jeho výše je sledována Českým statistickým úřadem a Ministerstvem práce a sociálních věcí.⁵⁶

Pokud jde o příjem ze závislé činnosti povinného, pro zjištění schopností a možností je důležitá výše průměrné mzdy, platu, odměny za práci mimo pracovní poměr, odměny za služební nebo pracovní pohotovost nejčastěji za posledních 6 až 12 měsíců na základě zprávy od zaměstnavatele.⁵⁷ Zohledňují se i zaměstnanecké výhody a benefity, o kterých jsem psala výše. V souvislosti s příjmem ze závislé činnosti se soudy již mnohokrát vypořádávaly se situací, kdy zaměstnavatelé vykazovali u zaměstnanců pouze minimální mzdu, ač to neodpovídalo vzhledem celkové životní úrovni povinného. Soudy by proto měly při rozhodování o výživném přihlídnout vedle reálně dosahovaných příjmů, ale i k celkovým majetkovým poměrům včetně dosahované životní úrovně. Uvedená mzda nemusí odpovídat realitě.⁵⁸

Rodič s nadstandardními příjmy

Možným problémem může být rodič, jehož příjmy naopak dosahují nadprůměrné výše. V této věci vydal Ústavní soud jedno z nejnovějších rozhodnutí (sp. zn. IV. ÚS 650/15), které je v mnoha názorech zásadní. Stejně jako v ostatních případech je třeba přihlídnout k jednotlivým případům individuálně s přihlédnutím ke všem kritériím určování výše výživného. Nelze rozhodnout jen na základě dosahované výše příjmu.

V rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 650/15 ze dne 16. prosince 2015 se Ústavní pokoušel vypořádat s otázkou maximální výše výživného v případě, kdy rodič dosahuje nadprůměrných příjmů. Obecné soudy stěžovateli stanovily mimo jiné hradit výživné ve

⁵⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. ŠMÍD, Ondřej. JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2013, s. 232

⁵⁵ zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu

⁵⁶ Důvodová zpráva k OZ, dostupné na beck-online.cz

⁵⁷ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1062

⁵⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 3. 2006 sp. zn. III. ÚS 511/05, viz. také Nález ÚS sp. zn. II. ÚS 671/09

výši 100.000,- Kč, z toho 30.000,- Kč k rukám matky a 70.000,- Kč byl povinen hradit na účet nezletilého. Stěžovatel namítal porušení ústavně zaručeného práva na výchovu svého dítěte, které je garantováno čl. 32 odst. 4 Listiny.⁵⁹ Stěžovatel poukazoval na střed stejné životní úrovně s rodičovskou výchovnou povinností, že „objektivně ani subjektivně vzato nemusí být pokaždé v nejlepší zájmu dítěte, aby dítě s bezmeznou samozřejmostí těžilo z vysoké životní úrovně svých rodičů, dosahované jejich vlastní pílí a osobním přičiněním. Navíc to, že rodič dosahuje vysoce nadprůměrných příjmů, ještě nemusí znamenat, že vede i nákladný způsob života. Je osobním subjektivním právem rodiče, aby si zvolil způsob a metody výchovy svých vlastních dětí. Vzato z opačného konce můžeme hovořit o výchovné povinnosti rodičů, jež je součástí rodičovské odpovědnosti jako souhrnu práv a povinností při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, tělesný, duševní, citový, rozumový a mravní vývoj. Volba vhodného způsobu výchovy konkrétního dítěte se zřetelem na jeho osobnostní vývoj, na jeho vlohy a schopnosti a jejich vhodné rozvíjení tak náleží rodičům. V mnoha případech se rodiče, kteří se osobně přičinili o vlastní vysokou životní úroveň, rozhodli vychovávat své vlastní děti tak, jakoby sami měli jen běžnou životní úroveň, aby tak mohli zdárně rozvinout všechny osobní schopnosti dítěte, naučit je hodnotě a významu peněz a hospodaření s penězi.“ Soudy tedy nebraly v potaz možnost volby výchovy nezletilého dítěte. Poukazoval také na to, že právě zájem dítěte by měl být stěžejní při rozhodování o jeho právech.^{60 61}

Ústavní soud dal stěžovateli za pravdu a sám zastával názor, podle kterého jsou rodiče těmi, kdo při výchově svého dítěte realizuje své vlastní představy, a do které jim nemá být zasahováno. Pokud by měl být dle Ústavního soudu zastáván názor, že by dítě mělo mít bezmezně shodnou životní úroveň a tedy stejné finanční prostředky jako jeho rodič, který je pro něj spojen s náročností práce a odpovědností, kterou nesou, vzhledem k dítěti „by se jednalo o bezpracný příjem, který si zasluhuje jen tím, že je dítětem svých rodičů“, což není smyslem shodné životní úrovně a ani v jeho zájmu.⁶² Rodič je tím, který má rozhodnout „s kolika penězi má dítě v tom kterém věku hospodařit. A ještě spíše je jejich právem rozhodnout, zda mu při „vstupu do života“ pomohou tím, že mu předají část svého majetku. Již ze samotného slovního spojení „rodičovská

⁵⁹ Listina základních práv a svobod

⁶⁰ Dle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte „Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnými orgány.“

⁶¹ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2015 sp. zn. IV. ÚS 650/15

⁶² Nález Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2015 sp. zn. IV. ÚS 650/15

odpovědnost“ vyplývá, že jsou to právě rodiče a nikoli stát, kdo je odpovědný za výchovu dítěte. A naučit dítě hodnotě peněz a vštípit mu, že nic není zadarmo a „bez práce nejsou koláče“, je bezesporu významnou částí výchovy. Rodiče, jejichž vyživovací povinnost byla upravenou soudem, nemohou být této významné části výchovy státem zbavováni.“⁶³

Vzhledem k částce, kterou obecné soudy vyčlenily pro tvorbu úspor, Ústavní soud uvedl, že *„není povinností rodičů v průběhu období, kdy jsou povinováni svým dětem výživou, snažit se je v maximální možné míře finančně zajistit i pro další část života, a to ani v případě, že by toho byli díky své majetkové situaci schopni. Výše tvořených úspor by měla být v zásadě taková, aby umožnila dítěti v první řadě studium a následně snad i pořízení určitého typu „startovního“ bydlení, případně dalších racionálních výtěžků. To však pochopitelně nebrání rodičům v tom, aby dobrovolně a podle svého uvážení zvolili k zajištění svého potomka přístup komfortnější.“* Podle Ústavního soudu *„zajištění příliš velkými jistotami může vést u dětí ve svém důsledku k pravému opaku, a to k deformaci základních životních hodnot. Vytvoření finančních rezerv či úspor by tak mělo být v zásadě takové, aby dítě nepřišlo o přirozenou životní motivaci nutící člověka drát se o svůj vlastní úspěch a místo v životě.“⁶⁴*

S těmito názory nelze nesouhlasit. Ač si myslím, že častější situace je nízký příjem povinného, vnímám tento nálezný opravdu pozitivně, protože situací, kdy obecné soudy rozhodnout jen na základě výše příjmů, je určitě mnoho a nemyslím si, že je to vhodné vzhledem k oběma stranám, zvláště pokud jde o případ otce, který o své dítě jinak osobně pečuje a i nadále má zájem o dítě pečovat.

Příjem povinného z jiné než závislé činnosti

V současnosti získává na významu příjem z jiné než závislé činnosti, hlavně pak z podnikání povinného rodiče. Povinný, který má příjem z jiné než závislé činnosti, je nucen dle zákona předložit soudu všechny listiny, zejména daňové priznání⁶⁵ a další podklady pro zhodnocení majetkových poměrů a umožnit soudu zjistit další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním údajů chráněných podle jiného právního předpisu. Neprokáže-li takto své příjmy, platí již výše zmíněná nevyvratitelná

⁶³ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2015 sp. zn. IV. ÚS 650/15

⁶⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2015 sp. zn. IV. ÚS 650/15 ze dne 18. 12. 2015

⁶⁵ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 43

domněnka průměrného měsíčního příjmu ve výši pětadvacetinásobku životního minima podle zvláštního právního předpisu (viz. §916 OZ).

Pokud však nejde o nesporné řízení, břemeno tvrzení a břemeno důkazní zatěžuje spíše oprávněného, tuto situaci se mnohdy snaží zmírnit jiné právní předpisy anebo judikatura soudů. Došlo například k prolomení mlčenlivosti finančních úřadů, které pro účely rozhodnutí o výživném mohou poskytovat informace. Údaje z daňového přiznání se však nemusejí zakládat na pravdě, ať z důvodu nesprávného vedení účetnictví nebo přímo úmyslným jednáním povinného rodiče.⁶⁶ Každou situaci je tedy třeba posuzovat individuálně s přihlédnutím k celkové majetkové situaci, nelze přihlížet pouze k údajům zjištěným správcem daně. Přihlédnout je potřeba zejména k tomu, jaký život povinný vede, kde bydlí, jak tráví své dovolené, jaký vlastní majetek. Pro rozhodnutí o výživném není zásadní, zda výdaje nepřevyšují příjmy, je důležité zhodnotit, které výdaje jsou v podnikání nezbytné. Pokud si rodiče podnikatelé dávají do podnikání luxusní vozy, vybavení domácnosti, nejedná se o výdaje nutné a výživné by mělo být řešeno přednostně.⁶⁷

Příjmem z jiné než výdělečné činnosti může být i příjem povinného od jeho vlastních rodičů s nadprůměrně vysokou životní úrovní, neboť nemá vliv, z jaké činnosti k příjmům povinný dojde. Vzhledem ke shodné životní úrovni pak není důvod, aby povinný využíval vysoké úrovně jeho vlastních rodičů a jeho vlastní dítě se na takové úrovni nemohlo podílet.⁶⁸

Nezaměstnaný rodič, rodič v důchodu, ve výkonu trestu

Problém může nastat i v případě, kdy je povinný nezaměstnaný a nemá jiný příjem. Je třeba řešit danou věc jako celek, vzhledem k dosaženému věku, vzdělání, jaká je možnost uplatnění v daném oboru a v daném regionu apod. Jako v ostatním případech je nutné zhodnotit celkovou majetkovou situaci povinného i oprávněného. Pokud je nezaměstnaný povinný v evidenci uchazečů o zaměstnání, je možné také přihlížet k tomu, jakou má reálnou možnost zaměstnání získat případně, zda můžeme po

⁶⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1062

⁶⁷ EISCHER, David In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. 1. vydání*. Praha: Wolters Kluwer a. s., 2014, s. 577, s. 578

⁶⁸ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 4239/12 ze dne 10. 6. 2013

povinném chtít, s ohledem na další specifika případu, aby za prací dojížděl, nebo je zde možnost ubytování u zaměstnavatele.⁶⁹

Soud je navíc povinen zkoumat také to, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, případně zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika.⁷⁰ Mezi důležité důvody patří zejména zdravotní stav povinného, ztráta kvalifikace, změna bydliště, rozvod, aktuální situace v rodině. Dle rozhodnutí soudu tímto důvodem může být i osobní péče o nezletilé postižené dítě, kdy se povinný této péče chopil místo manželky a tím se vzdal výdělečné činnosti.⁷¹ Naopak častá a účelová změna zaměstnání, bezdůvodné výpovědi, život na dluh, práce na zkrácený úvazek bez rozumného odůvodnění spíše napovídá k zaviněnému chování povinného a při stanovení výše výživného se vychází z příjmu, kterého by povinný měl dosahovat. Vše je ale potřeba pečlivě zkoumat, nezaviněné okolnosti nelze povinnému přičítat.⁷² Při hodnocení, zda se povinný bezdůvodně nevzdal výhodnějšího zaměstnání, však nemůžeme vycházet pouze z aktuálního výčtu volných pracovních pozic z evidence úřadu práce. Není zaručeno, že takovou pozici povinný opravdu dostane a mnohdy to může být pro povinného nepřiměřeně riskantní (např. vzhledem k dalším vyživovacím povinnostem).⁷³

Jak je to v situaci, kdy povinný pobírá starobní či invalidní důchod? Tato skutečnost nezabavuje povinného plnění vyživovací povinnosti, ale samozřejmě opět s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu. Důchod je druh příjmu, z kterého lze srážky provádět.⁷⁴

Pokud jde o povinného ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě, soudní praxe rozlišuje dva případy, prvním je výkon trestu odnětí svobody za trestný čin zanedbání povinné výživy či týrání svěřené osoby, druhým jsou pak ostatní tresty. V prvním případě výživné bývá zpravidla ponecháno po dobu výkonu v plné výši nebo se při stanovování vychází z původních příjmů a majetkových poměrů. Jedná-li se o druhý

⁶⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1063, s. 1064

⁷⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 233

⁷¹ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 2. 2008 sp. zn. II. ÚS 1619/07

⁷² EISCHER, David In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kolektiv. *Občanský zákoník*. Komentář. Svazek II. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a. s., 2014, s. 569

⁷³ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2009 sp. zn. II. ÚS 1846/09

⁷⁴ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1063

případ, je třeba přihlídnout k dalším skutečnostem na straně povinného, možnost plnění výživného se mnohdy odvozuje od zařízení, kde je trest vykonáván.⁷⁵

Osobní péče

Dle zákona se při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného přihlídnou i k tomu, zda a v jaké míře o dítě osobně pečuje. Osobní péčí se rozumí péče o vyživovanou osobu tím, kdo je k takové péči povinen v rámci vyživovacího vztahu. Oprávněnou osobou nemusí být pouze novorozenec, batole, dítě předškolního věku, u kterých je míra osobní péče nejvyšší. Osobní péči může vyžadovat i dítě starší vzhledem k jeho zdravotnímu stavu, hyperaktivitě, postižení apod.⁷⁶

Rodič, který o dítě osobně pečuje, mnohdy nemůže dosahovat takových pracovních výdělků jako druhý rodič, pracuje jen na zkrácený úvazek, je na rodičovské dovolené nebo je v důsledku pracovních povinností a péče o dítě nucen využít pomoci jiných osob. Je potřeba, aby taková péče byla při stanovování výše výživného zohledněna. S ohledem na věk dítěte je potřeba osobní péče snižována, avšak vždy by měla být nějakým způsobem výživným kompenzována.⁷⁷ S plněním osobní péče vznikají rodiči výdaje, které nemusí být jen finanční, jsou jimi například výdaje na bydlení, ošacení, také praní, vaření či samotná výchova a věnování času dítěti atd.

Pro stanovení výše výživného jsou podstatné ty složky osobní péče o dítě, které bezprostředně vedou k zabezpečení životních potřeb nezletilého dítěte, nikoliv osobní péče v plném rozsahu. Rodič, který má dítě ve své péči, nejen hraří jeho potřeby, ale podílí se na výživě i práci, kterou druhý rodič zpravidla neposkytuje, nevykonává.⁷⁸ Myslím, že je důležité, aby tato práce byla nějakým způsobem zohledněna, protože druhý povinný rodič zpravidla nemá ani ponětí, co péče o dítě doopravdy znamená a jaké „starosti“ obnáší. Samozřejmě záleží na konkrétním případě s přihlédnutím ke všem konkrétním okolnostem.

⁷⁵ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1064

⁷⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1066

⁷⁷ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 39, s. 40

⁷⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. ŠMÍD, Ondřej. JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, str. 206

Zákon taktéž stanoví zohlednění péče o společnou domácnost při stanovení rozsahu výživného v případě, kdy spolu rodiče tuto domácnost sdílí.⁷⁹

3.2.2 Kritéria na straně oprávněného

Stav odkázanosti na výživu

O stavu odkázanosti na výživu hovoří ustanovení §911 OZ, dle kterého lze výživné přiznat, jestliže oprávněný není schopen sám se živit. Jedná se o hlavní předpoklad vzniku a trvání vyživovací povinnosti. Stav odkázanosti na výživu znamená nemožnost samostatně uspokojovat své vlastní potřeby. Oprávněný může pracovat, může mít i svůj vlastní majetek, v souhrnu to však nestačí k pokrytí vlastních potřeb. Pokud jde o odkázanost na výživu v případě nezletilého dítěte, je zde výjimka, kdy má v zásadě přednost hledisko shodné životní úrovně dítěte a rodičů před odůvodněnými potřebami.⁸⁰ Mnohdy tedy nejde o „potřebnost“, shodná životní úroveň může pokrývat i mnohem více.

Odůvodněné potřeby a majetkové poměry oprávněného

Základním účelem vyživovací povinnosti je zajištění odůvodněných a skutečně existujících potřeb vyživované osoby.⁸¹ Odůvodněné potřeby lze rozdělit na hmotné, kam patří zejména oblečení, hračky, studijní pomůcky, potřeby pro sport atd.), a nehmotné, kam řadíme vzdělání, dovolené a jiné rekreace, psychický a duševní rozvoj dítěte apod.⁸² Dále lze odůvodněné potřeby dělit na skupinu těch, které se běžně vyskytují, druhou skupinou jsou pak ty, které vznikají jednorázově či nahodile. Při rozhodování o výživném je i s takovými nutné počítat. Mimořádnými výdaji mohou být náklady na studium, pokud není zvlášť stanovena povinnost k tvorbě úspor dítěti pro

⁷⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta. ŠMÍD, Ondřej. JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2013, str. 206

⁸⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1054

⁸¹ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 162

⁸² KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1059

tento účel. Zda tyto úspory pro tyto výdaje postačují, může soud případně posoudit při rozhodování o zvýšení výživného jako předběžnou otázku.⁸³

Běžné výživné nemůže vždy reflektovat veškeré potřeby a výdaje, které se mohou vyskytnout. Mimořádné výdaje například při léčení úrazu nebo jiné dlouhodobější nemoci nemohou jít k tíži pouze osobě, která o dítě osobně pečuje. Není možné osobu pečující vystavit riziku nést tyto náklady pouze ze svých vlastních zdrojů. Pro případ zajištění již existujících nebo budoucích potřeb dítěte se použijí ustanovení §917 a §918 NOZ, která zakotvují možnost tvorby úspor či možnost uložení osobě výživou povinné složit zálohu na výživné splatné v budoucnu v případech hodných zvláštního zřetele.⁸⁴

Stejně jako autor se domnívám, že by mělo být možné přiznat jednorázové výživné, kterým má být zabezpečen skutečně potřebný výdaj, pro který bylo stanoveno. V případě úrazu to budou hlavně výdaje vedoucí k zlepšení zdravotního stavu dítěte.⁸⁵

Nutno zdůraznit, že jak běžné, tak mimořádné nahodilé potřeby musejí být odůvodněné.⁸⁶ Nový občanský zákoník vychází z principu zájmu dítěte a je důležité z tohoto principu vycházet v každém případě.

Příjmy a majetek dítěte

Jak jsem již psala výše, výživné je možné přiznat v případě, že oprávněný není schopen sám se živit, což nastává tehdy, kdy nemá vlastní příjem nebo takový příjem nestačí k pokrytí jeho výdajů či potřeb.⁸⁷ Tato skutečnost je ustanovena §912 NOZ, který říká, že nezletilé plně nesvéprávné dítě má právo na výživné, pokud vlastní majetek, ale příjem z něho či z výdělečné činnosti nestačí k pokrytí jeho výživy. Dle komentáře je účelem snaha o omezení nesmyslných požadavků, aby oprávněný nejdříve prodával svůj movitý či nemovitý majetek a až poté by mohl využít práva na výživu. Jak je již výše uvedeno, oprávněný právo na výživu má, pokud příjem z tohoto majetku nebo z výdělečné činnosti nepostačuje ke krytí veškerých osobních odůvodněných

⁸³ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 162

⁸⁴ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 163

⁸⁵ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 163

⁸⁶ EISCHER, David In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. 1. vydání*. Praha: Wolters Kluwer a. s., 2014, s. 567

⁸⁷ EISCHER, David In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. 1. vydání*. Praha: Wolters Kluwer a. s., 2014, s. 564

potřeb bez toho, aby si tento stav sám zavínil.⁸⁸ Dle důvodové zprávy k NOZu taková žádost dítěte nemá být v rozporu s dobrými mravy.⁸⁹ Majetek, který dítě vlastní, může vykazovat zisk, ale ve většině případů je tento zisk používán pro správu těchto nemovitostí. Tato situace nesmí jít k tíži dítěte. Majetková podstata smí být dotčena až tehdy, kdy je mezi poměry dítěte a rodičů značný rozdíl. K takovému kroku je potřeba souhlasu soudu. Jestliže by zisk z majetku dostatečně postačoval ke krytí odůvodněných potřeb, nebo dítě dosahovalo takových příjmů i ze zaměstnání, právo na výživné by zde nebylo.⁹⁰

Toto ustanovení se přiměřeně užije i ohledně zletilého svéprávného dítěte, pokud není schopné samo se živit. Vyživovací povinnost k takovému dítěti může zaniknout či se obnovit až po vyčerpání veškerého majetku, s kterým může disponovat. Dítě zletilé nespolečné se považuje stále za nezletilé. Účelem ustanovení je ochrana dětí, které nejsou, ač jen částečně, svéprávné.⁹¹

Přiznání sociálních dávek neznamená ihned zánik vyživovací povinnosti rodičů k dítěti. Sociální dávky pobírá rodič ve prospěch dítěte, mohou ovlivnit stanovování výše výživného v té části, která je touto dávkou naplněna a v které se má za to, že je dítě schopno se živit. Vyživovací povinnost by nejprve měla být na rodičích. Pokud by stanovení vyššího výživného mělo vést k zániku práva na sociální dávku či k jejímu snížení, je třeba, aby si tuto možnost soud posoudil jako předběžnou otázku. K dávce nelze přihlížet při stanovování výživného za dobu, kdy dávka zanikne. Je třeba také přihlídnout k tomu, že některé dávky pouze poskytují určité vyvážení handicapu s ohledem na ostatní děti, nepokrývají obvyklé potřeby dítěte a povinný tak nemůže argumentovat postačujícím příjmem z tohoto příspěvku.⁹²

Na existenci vyživovací povinnosti taktéž nemá vliv příležitostný příjem např. o prázdninách, pokud se i nadále připravuje na budoucí povolání studiem. V případě povinného rodiče, který pobývá či pracuje v zemi odlišné od bydliště dítěte, při určování výše výživného je třeba zohlednit vedle ekonomických poměrů České

⁸⁸EISCHER, David In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek II. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a. s., 2014, str. 565

⁸⁹ Důvodová zpráva k OZ, dostupné na beck-online.cz

⁹⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1057

⁹¹ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 164

⁹² SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 163, s. 164

republiky jako bydliště dítěte i ekonomické poměry v zemi pobytu nebo výdělku povinného rodiče.⁹³

Stejná životní úroveň

Kritérium stejné životní úrovně se použije přednostně před kritériem odůvodněných potřeb oprávněného dítěte. Shodná životní úroveň je upravena v §915 NOZ kde je řečeno, že životní úroveň má být zásadně shodná s životní úrovní rodičů. Dle komentáře *„lze životní úroveň vymezit jako určitý stupeň uspokojování životních tj. hmotných i duchovních potřeb subjektu, v úzkém vztahu k dalším faktorům.“*⁹⁴ Vyživovací povinnost mají oba rodiče, u kterých se posuzují nejen příjmy z výdělečné činnosti, ale také celková životní úroveň, na které má dítě právo se podílet. V nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1619/07 ze dne 1. 2. 2008 byl vysloven názor, že pro zkoumání životní úrovně povinného otce může být rozhodná i životní úroveň družky povinného rodiče, která s ním sdílí společnou domácnost a společně se podílejí na úhradu potřeb rodiny a *„je skutečností, že povinný rodič nežije v nějakém vakuu, ohraničeném pouze jeho příjmy, z nichž má vyživovací povinnost především plnit, ale že existuje další množina skutečností, která má větší či menší vliv na jeho celkovou životní úroveň. Mezi takové skutečnosti lze zařadit zejména soužití v manželství nebo podobném svazku.“*⁹⁵

Jedním z problémů však může být nemožnost rodičů vzhledem k jejich majetkové situaci vyživovací povinnost plnit. Dítě by se nadále nemělo podílet na životní úrovni svých rodičů, s ohledem na §910 odst. 1 a odst. 2 NOZ přechází plnění vyživovací povinnosti na prarodiče či další předky. Pokud rodiče nejsou schopni uspokojovat i základní potřeby dítěte, má nárok na vyšší životní úroveň než na takovou, které dosahují jeho rodiče. Při plnění vyživovací povinnosti prarodiči či dalšími osobami pak ale nejde o úhradu výživného, které by odpovídalo celkovým schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinných, ale takovou vyživovací povinností lze zajistit pouze základní potřeby dítěte, které jsou potřebné pro zdravý vývoj.⁹⁶

Na odůvodněných základních potřebách dítěte by se měli rodiče podílet stejným dílem, jedná se o stravu, bydlení, plnění povinné školní docházky apod. Rozdílné schopnosti, možnosti a majetkové poměry přichází na řadu spíše v momentě, kdy jde

⁹³ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 164

⁹⁴ EISCHER, David In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a. s., 2014, s. 579

⁹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 2. 2008 sp. zn. II. ÚS 1619/07

⁹⁶ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 132, s. 133

převážně o jiné než základní potřeby dítěte, zejména o placení koníčků dítěte, soukromých škol či studia mimo školu, dovolených atd., pak se výživné může stanovit rozdílně. Jiné je to v situaci, kdy by rodič nemohl uspokojit ani základní potřeby.⁹⁷

Dalším problémem může být nerovnost mezi schopnostmi, možnostmi a hlavně majetkovými poměry povinných rodičů. Jestliže rodiče dítěte nesdílejí společnou domácnost, jejich životní úroveň se značně liší, dítě má právo podílet se na té životní úrovni, která je vyšší. Výživné u rodiče s nízkou životní úrovní, se kterým dítě žije, je tedy konzumováno tím, že tento rodič vykonává osobní péči.⁹⁸ Dítě nemůže požadovat na svých rodičích zabezpečení odůvodněných potřeb, které nejsou nezbytně nutné pro jeho zdravý rozvoj, jestliže nedosahují takové životní úrovně, aby byli schopni je pokrýt.⁹⁹

Pokud jde o nadstandardní příjmy povinného rodiče, Obvodní soud pro Prahu 5 ve svém rozsudku sp. zn. 50 P 336/2006 ze dne 25. 9. 2006 v této věci vyslovil názor, že nadstandardní příjem povinného rodiče znamená i nadstandardní výživné.¹⁰⁰ Ústavní soud však v nedávné době podobnou otázku řešil.¹⁰¹ Nezpochybnil fakt, že dítě má právo podílet se na životní úrovni svých rodičů, avšak toto nadstandardní výživné by mělo mít určité hranice. Nelze o výši výživného rozhodnout jen na základě příjmu, je nutné ctít smysl a účel ustanovení rodinného práva. Rodič by měl být tím, který stanoví životní úroveň dítěti, měl by o ní v prvé řadě rozhodnout on sám v rámci rodičovské odpovědnosti a prvotního práva na jeho výchovu.¹⁰²

⁹⁷ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 136

⁹⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1087

⁹⁹ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 133- 134

¹⁰⁰ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 25. 9. 2006 sp. zn. 50 P 336/2006

¹⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2015 sp. zn. IV. 650/15

¹⁰² Nález Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2015 sp. zn. IV. 650/15

4 Metody určení rozsahu výživného

Určování výše výživného je jedním ze současných nejasných témat, zejména pokud jde o zavedení objektivizace v našem právním řádu. Dlouhodobě je u nás rozhodováno na základě volného hodnocení soudu. Zákon o právu rodinném¹⁰³ neobsahoval žádné ustanovení, které by upravovalo nějaký způsob výpočtu. Soudní praxe z tohoto období vycházela z tzv. Gerlichova pravidla, kterým se příjem povinného rodiče rozdělil na díly, tři pak připadly povinnému a po jednom dílu každému oprávněnému.¹⁰⁴ Zákon o rodině před tzv. velkou novelou¹⁰⁵ nic nového v určování výše výživného nestanovil. Byla snaha o vytvoření nějakých klíčů, tabulek či rovnic, avšak spíše bez prokázaného použití v praxi, což bylo zdůvodněno vysokou individualitou každého případu.¹⁰⁶

Po novelizaci došlo teprve k větším změnám v rodinněprávní úpravě, zejména vzhledem k upuštění od spotřebního charakteru výživného, o kterém je psáno v úvodu této práce. V roce 2010 pak došlo k vytvoření doporučujících tabulek Ministerstvem spravedlnosti, jímž se budu věnovat v jedné z následujících kapitol.

Hlavními metodami pro určení rozsahu výživného jsou je volné hodnocení soudu a metoda objektivizace. Metodou volného hodnocení soud zhodnocuje a přihlíží ke konkrétním okolnostem případu nezletilých dětí a rodičů. Objektivizací je pak rozhodováno na základě objektivních podmínek.

4.1 Volné hodnocení soudu

Jak jsem psala výše, touto metodou se stanovuje rozsah bez daných objektivních kritérií. Jde o posuzování schopností, možností a majetkových poměrů povinného na jedné straně a odůvodněných potřeb oprávněného, tedy dítěte, na straně druhé. Soud by přitom měl dbát na zájmy dítěte či na zájmy rodiče. Volné hodnocení soudu by nemělo být pro soudce bezmezné, nemůže se jednat o libovůli. Své rozhodnutí musí soudce pečlivě odůvodnit, aby nebyla porušena zásada spravedlivého procesu. Soudce je určitou měrou vázán i právní úpravou již zmíněných schopností, možností a majetkových poměrů povinného a odůvodněnými potřebami oprávněného subjektu.

¹⁰³ Zákon č. 265/1949 Sb, o právu rodinném

¹⁰⁴ KORNEL, Martin. *Kam kráčíš vyživovací povinnosti rodičů k nezletilým dětem?* Právní rozhledy. 2011, č. 3, s. 83

¹⁰⁵ Zákon č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁶ KORNEL, Martin. *Kam kráčíš vyživovací povinnosti rodičů k nezletilým dětem?* Právní rozhledy. 2011, č. 3, s. 84

Jsou to tedy určité mantinely, které musí mít na zřeteli při stanovování rozsahu výživného. V soudním rozhodování je kladen důraz na předvídatelnost a případy, které jsou si velmi podobné, by měly být rozhodovány stejně.¹⁰⁷

Podobný postup určení rozsahu výživného používá i právní úprava francouzského rodinného práva, zohledňuje reálnou potřebu dítěte na straně jedné a příjmové možnosti rodičů na straně druhé. Kanadská úprava je taktéž obdobná, avšak liší se povinností hlásit příjmy. Pokud spolu rodiče nežijí, je zde povinnost nahlásit změnu - zvýšení či snížení svých příjmů, dle nichž se výživné stanovuje. Tato odlišnost se mi velmi líbí, avšak nelze jinak než souhlasit s autory knihy v té věci, že by z ohlašování měla být povinná pouze ta změna nad určité procento či nad nějakou hranici ke stavu, který vedl k původnímu rozhodnutí, protože drobné zvýšení či snížení nijak zásadně určení výživného neovlivní. Taktéž souhlasím se zavedením sankcí. Pokud by tuto povinnost nešlo nějakým způsobem vynutit, jistě by se nesešla s velkým úspěchem.¹⁰⁸

Metoda volného hodnocení soudu je považována za velice spolehlivou, vzhledem k tomu, že zohledňuje všechny individuální specifika jednotlivých případů, na základě kterých pak dojde ke stanovení rozsahu výživného v té nejlepší míře pro nezletilé dítě s přihlédnutím k jeho zájmům. K mínusům této metody pak lze uvést hlavně časovou náročnost vzhledem k potřebě podrobného posouzení jednotlivých případů a značné požadavky na vzdělání soudce v daném oboru. Důležitým požadavkem vzhledem k soudcům je pak odůvodnění rozhodnutí, které by mělo reflektovat všechny zásadní okolnosti případu a ze kterého se vychází v případě změny rozhodnutí z důvodu změny poměrů.¹⁰⁹

4.2 Metoda objektivizace

Jak jsem již psala, zavedení určitých objektivních kritérií je předmětem dlouhodobé diskuze. Tato metoda, která nezohledňuje subjektivní kritéria, není ustanovena ani v nové úpravě rodinného práva v rámci NOZ. Z důvodové zprávy k NOZ vyplývá, že volání po zavedení objektivních kritérií trvá již značnou dobu, avšak vzhledem k aktuální ekonomicko- sociální situaci v zemi, ve které stále panují rozdílné podmínky

¹⁰⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta. ŠMÍD, Ondřej. JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2013, s. 206, s. 207

¹⁰⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. ŠMÍD, Ondřej. JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 207

¹⁰⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta. ŠMÍD, Ondřej. JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 208

nejen mezi jednotlivými kraji, ale také mezi městem a venkovem, není na místě, aby se nějaké takové klíče, tabulky a postupy tvořily na celostátní bázi, mohlo by tak být činěno ze strany jednotlivých soudců, kteří mají možnost objektivní kritéria stanovit pro obvod, ve kterém působí. Takový postup by měl velké šance odpovídat poměrům v daném místě, zohledňoval by jak majetkové poměry povinného, tak i odpovídající výši odůvodněných potřeb oprávněného. Oba faktory se mohou místně velmi lišit.¹¹⁰

Vzhledem k tomu, že tato metoda nezohledňuje subjektivní kritéria a není zde taková míra hodnocení konkrétních specifik případu, nepatří mezi nevýhody časová náročnost při posuzování. Jako klad by u této metody mohla být jistá předvídatelnost rozhodnutí, obdobné případy mají být posuzovány stejně.¹¹¹

Dalším názorem pro objektivizaci může být odlišné rozhodování obdobných případů dokonce i v rámci jednoho soudu z důvodu určitých postojů na straně soudce, ať již vzhledem k jiné odborné znalosti v této oblasti práva či vzhledem k subjektivním důvodům např. z důvodů vlastních zkušeností či životních postojů jednotlivých soudců.¹¹² Při hodnocení případu se určitě do jisté míry promítá vlastní názor soudce na věc, samozřejmě by se nemělo jednat o libovůli a své rozhodnutí musí pečlivě odůvodnit, to však neznamená, že by zde míru „zainteresovanosti“ nemohl použít.

Míra zakotvení objektivizace ve věci výživného se v právních řádech liší. V německé úpravě se objektivizace vztahuje pro celou právní úpravu výživného. Slovensko naopak ustanovilo objektivizaci v podobě minimální výše výživného jako kritérium rozsahu pro určité případy či situace. Objektivizace však není v žádném právním řádu zakotvena jako úplná, vždy je připuštěno zohlednění konkrétních okolností jednotlivých případů. Pokud by se tak nestalo, pro mnohé případy by stanovení rozsahu výživného na základě úplné objektivizace mohlo být příliš tvrdé, nespravedlivé a v konečné fázi by nebylo v zájmu ani jedné ze stran.¹¹³

Objektivizace představuje jak sestavení určitého vzorce, použití tabulky pro výpočet či určení výše výživného, tak může být určena pevnou částkou minimální či maximální

¹¹⁰ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. In ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. 1. Vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 395

¹¹¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. ŠMÍD, Ondřej. JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 208, s. 209

¹¹² NOVÁ, Hana. TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost*. 1. vydání. Praha: Linde, 1995, s. 71

¹¹³ ŠÍNOVÁ, Renáta. ŠMÍD, Ondřej. JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 209

dávky výživného. Minimální výši dávky výživného zakotvilo Slovensko, maximální výši dávky pak najdeme v právní úpravě Německa.¹¹⁴

4.3 Způsoby metody objektivizace

V rámci objektivizace existuje tabulkový způsob, podílový způsob, stanovení pevné částky nebo zkombinování více způsobů dohromady.¹¹⁵

4.3.1 Podílový způsob

Tímto způsobem se určí výživné rozdělením příjmu povinného na díly, podle toho kolik oprávněných s vyživovací povinností povinný má. U nás někteří advokáti používají jako vodítko výše uvedené tzv. Gerlichovo pravidlo, kterým se příjem povinného rozdělil na díly, povinnému náleželi tři z jeho příjmu a po jednom díle každému oprávněnému. Tento způsob nedává žádný prostor pro hodnocení konkrétních okolností případu, nezohledňuje ani základní kritéria, jako je věk oprávněného či jeho opravdové potřeby. Stejně jako autor si nemyslím, že je vhodné a v nejlepším zájmu dítěte i rodičů tento způsob užívat.¹¹⁶

4.3.2 Tabulkový způsob

Jak název napovídá, klíčovým prvkem tohoto způsobu je tabulka, která je vytvořena nejčastěji se zohledněním věku dítěte, příjmu povinného a počtu vyživovacích povinností, které povinný má. Pomocnou tabulku při určení výše výživného používá zejména Německo a Rakousko. Německá úprava vychází z tzv. Dusseldorfské tabulky, ve které je zohledněn čistý měsíční příjem a věk dítěte.¹¹⁷ Lépe se jeví rakouská tabulka, jejímž základním vodítkem je díl platu povinného vyjádřený procentem navazující na okolnosti, kterými jsou např. jiné vyživovací povinnosti povinného, zdravotní stav, vzdělání atd.¹¹⁸ Při tvorbě tabulek by se mělo jít určitou střední cestou, při větší

¹¹⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. ŠMÍD, Ondřej. JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 208

¹¹⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta. ŠMÍD, Ondřej. JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 209

¹¹⁶ Tamtéž

¹¹⁷ LUŽNÁ, Romana. *Stanovení výše výživného pro rodiče s nadstandardními příjmy (I.)*. Právo a rodina. 2016, č. 5, s. 10 srov. také Nález ÚS sp. zn. IV. ÚS 650/15

¹¹⁸ NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin Advokacie*, 2008, č. 1- 2, s. 33

podrobnosti jednotlivých kritérií sice bude tabulka spolehlivěji reflektovat okolnosti případu, může ale nastat problém se srozumitelností takových tabulek při výpočtu laickou veřejností.¹¹⁹

Stanovení výše výživného není lehkou záležitostí, z tohoto důvodu a z důvodu značné rozdílnosti v rozhodování soudů ve věcech výživného vypracovalo v květnu 2010 Ministerstvo spravedlnosti doporučující tabulku pro výpočet výživného použitelnou v případech určování výživného, kdy mají rodiny jedno či dvě děti.¹²⁰ Tabulka je výsledkem dlouhodobého projektu „Optimalizace agendy výživného“¹²¹ a vypadá následovně:

Kategorie	Věk dítěte	Procentuální rozmezí
1.	0 – 5 let	11 – 15 %
2.	6 – 9 let	13 – 17 %
3.	10 – 14 let	15 – 19 %
4.	15 – 17 let	16 – 22 %
5.	18 a více let	19 – 25 %

Základem pro výpočet procentuálního rozmezí z příjmu povinného rodiče je jeho čistý příjem. Nezohledňují se žádné náklady na hypotéku, bydlení, úvěry atd. Nejlépe se tabulka využívá v případě jednoho dítěte. Pokud jde o dvě děti, řeší se to tak, že se využije rozpětí v tabulce pro starší dítě, součet výživného obou dětí pak musí odpovídat horní hranici tohoto rozpětí. V případě většího počtu dětí, stanovuje se výživné v procentuálním rozpětí přesahujícím horní hranici. Obvykle se procentuální podíl z příjmu povinného na výživné pohybuje nejvýše v rozmezí 30 – 35 %.¹²² Nelehká situace, kdy má povinný vyživovací povinnost u třech zletilých dětí, by mohla znamenat konečných až 57% čistého příjmu povinného rodiče jen pro tyto děti, pokud by se soud

¹¹⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta. ŠMÍD, Ondřej. JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 210

¹²⁰ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, str. 45

¹²¹ ELISCHER, David In ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a. s., 2014, s. 580

¹²² KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 46

držel spodní hranice rozmezí daného věkového rozmezí. Ve většině případů by to pro povinného nebylo reálně možné.¹²³

Otázka výživného pro děti je aktuální pro velkou část rodin. Při vytvoření doporučující tabulky se Ministerstvo spravedlnosti inspirovalo právě úpravou Německa a Rakouska, kde tabulky fungují již mnoho let. Ačkoliv souhlasím s názorem, že stanovení výše výživného a rozhodnutí o něm by mělo být umožněno pouze a jen věci soudu bez toho, aby do této pravomoci bylo nějakým způsobem zasahováno, vytvoření tabulky pro výpočet nebo jen pro lepší orientaci v případě výživného je určitě vhodným krokem.¹²⁴ Velká část rodin ocení možnost vytvořit si představu o tom, jaké výživné zhruba náleží pro dítě, o které se v daném případě jedná. Věřím, že je mnohdy zamezeno větším sporům ohledně výživného a mohla by tím být práce soudu ulehčena.

4.3.3 Výživné stanovené pevnou částkou

Německá a slovenská úprava obsahuje objektivizaci výživného ve formě nejnižší možné částky, kterou by rodič povinný vyživovací povinností k dítěti měl platit. Jde o tzv. minimální výživné, které by hradil každý rodič, který o dítě osobně nepečuje. Při stanovení minimálního výživného se nezohledňují schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného rodiče. Minimální výživné může být stanovenou určitou částkou anebo procentuálně z další pevné částky.¹²⁵ Konkrétně ve slovenské úpravě zákona o rodině je minimální výživné zakotveno v §62 odst. 3 SZOR, kdy je každý rodič bez ohledu na jeho schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinný plnit svoji vyživovací povinnost v minimálním rozsahu ve výši 30 % z životního minima pro nezaopatřené neproleté dítě nebo na nezaopatřené dítě podle jiného zákona.¹²⁶

Snahy o obdobnou úpravu u nás již proběhly, avšak dodnes k objektivizaci nedošlo. Myšlenka minimální výše výživného je dle mého dobrá. Nelze jinak než souhlasit s autory, že při stanovení vhodných parametrů, minimální výše výživného zabezpečí alespoň tu nejnětější životní úroveň, na kterou má každé dítě nárok a kterou by mělo vzhledem k základním potřebám mít. Mohlo by tím také dojít k částečnému sjednocení

¹²³ KRÍSTEK, Adam. *Výživné pro děti: problematika určování jeho výše, jeho vymáhání a pomoc veřejné správy s uplatňováním práva na výživné v minulosti a dnes*. Právní rozhledy, 2015, č. 13-14, s. 495

¹²⁴ KOTRADY, Pavel. *Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výše výživného*. Bulletin advokacie, 2015, č. 7-8, s. 48

¹²⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta. ŠMÍD, Ondřej. JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 211

¹²⁶ PAVELKOVÁ, Bronislava. *Zákon o rodině: komentár*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 388, s. 389

rozhodování soudů, ač by pravděpodobně došlo nejdříve k jejich zahlcení při změnách výše výživného ex offa, které by na zákonnou hranici nedosahovalo. Po vzoru slovenské úpravy bych minimální výši výživného navázala na částku životního minima¹²⁷ či existenčního minima¹²⁸, které jsou u nás upraveny zákonem o životním a existenčním minimu.¹²⁹

4.4 Objektivizace ve Velké Británii

Vyživovací povinnost je upravena na základě Child Support Act 1991 a je stanovena pro rodiče, který nesdílí s dítětem společnou domácnost. Výše výživného závisí na příjmu tohoto rodiče. Výpočet výživného je rozdělen do 4 kategorií- sazeb. Obecným pravidlem je, pokud není stanoveno jinak, použije se základní sazba.¹³⁰

První kategorii je tedy zmiňovaná základní sazba, kdy povinný rodič platí v případě jednoho dítěte 15% z čistého příjmu, 20% u dvou dětí a 25% pokud jde o 3 a více dětí. Jestliže má povinný rodič ještě jiné relevantní dítě, stejná procentuální redukce je udělána z čistého příjmu ještě před redukcí při výpočtu výživného týkajícího se dotčeného dítěte. Je zde určitá snaha zvýhodnit finanční potřeby první rodiny spíše než rodiny druhé. Tato pravidla se však nijak nepokoušejí zjistit, jaké finanční potřeby dotčené dítě aktuálně má.¹³¹

Druhou kategorií je sazba snižená. Ta se týká povinného rodiče, jehož příjem se pohybuje v rozmezí 100 – 200 liber za týden. Povinný rodič hradí sníženou sazbu minimálně 5liber za týden. Snižená sazba je vypočítána s odkazem na procentní podíl z příjmu se zohledněním počtu dotčených a dalších dětí, který se připočítává k minimu 5liber. Pokud tedy rodič vydělá 150 liber týdně, má jedno dotčené dítě a žádné další, hradí 25% ze 150 liber, což je 12.50 liber, k čemu se připočítá 5 liber, vyjde nám tedy

¹²⁷ Životní minimum je definováno jako minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb. V současné době je hranice životního minima 3.410 Kč. Viz. zákon č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu a portál mpsv.cz

¹²⁸ Existenční minimum je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Tento institut byl vedle životního minima zaveden z důvodu větší motivace pro dospělé osoby v hmotné nouzi. Částka existenčního minima je 2.200 Kč. viz. portál mpsv.cz

¹²⁹ ŠINOVÁ, Renáta. ŠMÍD, Ondřej. JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, str. 211

¹³⁰ LOWE, Nigel. DOUGLAS, Gillian. *Bromley's Family Law*. 10. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2007, str. 937

¹³¹ LOWE, Nigel. DOUGLAS, Gillian. *Bromley's Family Law*. 10. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2007, str. 938

výživné ve výši 17.50 liber týdně. Procentní podíl u dvou dětí je 35%, pro 3 a více dětí pak 45%.¹³²

Třetí kategorií je paušální sazba, která se použije pro povinného rodiče, jehož týdenní příjem nepřesahuje 100liber nebo v případě, kdy pobírá určité sociální benefity. Paušální sazba je 7liber za týden a může se rozpůlit, jestliže i druhý rodič pobírá nějaké sociální benefity.¹³³

Poslední kategorií je sazba nulová. Dotčené dítě nedostane výživné žádné, pokud povinný rodič nemá příjem dosahující alespoň 5liber týdně anebo se jedná o povinného rodiče studenta, vězně, dítě či osobu žijící v pečovatelském domě.¹³⁴

¹³² LOWE, Nigel. DOUGLAS, Gillian. *Bromley's Family Law*. 10. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2007, str. 938

¹³³ LOWE, Nigel. DOUGLAS, Gillian. *Bromley's Family Law*. 10. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2007, str. 938

¹³⁴ LOWE, Nigel. DOUGLAS, Gillian. *Bromley's Family Law*. 10. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2007, str. 938

5 Výživné ve střídavé péči

Jednou z forem péče o dítě je střídavá péče, kdy o dítě pečují rodiče střídavě po určitém časovém intervalu, na kterém se domluví, zákon žádné období neupravuje, většinou tak bývá po týdnu či 14 dnech. Soudy mohou výživné stanovit oběma rodičům navzájem, ale také nemusí výživné určit ani jednomu z nich, což se v praxi příliš nestává.¹³⁵ Situace, kdy soudy nestanoví žádné výživné, je shodná finanční úroveň rodičů. Soud může také určit nízké výživné pouze jednomu z rodičů anebo výživné každému z nich, avšak v rozdílné výši s ohledem na jejich rozdílnou finanční situaci. Mnohdy povinný otec žádá střídavou péči proto, aby již nemusel na dítě výživné hradit. Střídavá péče ale není zárukou neplacení výživného a v těchto případech by ani nebyla vhodná pro obě strany. V praxi bývá problém s tím, že i v případě střídavé péče hradí otec výživné v plné výši bez přihlédnutí k jeho osobní péči o dítě a k míře, v jaké tak činí. S přihlédnutím k §913 odst. 2 NOZu by takové výživné mohlo být sníženo přiměřeně k jeho osobní péči.¹³⁶

¹³⁵ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 52

¹³⁶ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Střídavá péče velebená i proklínaná*. Bulletin Advokacie, 2015, č. 3, s. 44, s. 45

6 Procesní úprava stanovování výše výživného

Ve své diplomové práci se věnuji převážně hmotněprávní úpravě určování výše výživného pro nezletilé děti, nicméně bych ráda uvedla základní informace i k procesní stránce stanovení výše výživného jako takovému. Procesní úprava je nově upravena v samostatném zákoně o zvláštních řízeních soudních, konkrétně pak v hlavě V, oddíle 5 a pododdíle 2 nazvaném „Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé“. Ustanovení §466 ZŘS obsahuje demonstrativní výčet věcí, které soud rozhoduje v okruhu péče o nezletilé děti.¹³⁷ V rámci této práce se budu zabývat pouze řízením týkajícím se výživného pro nezletilé děti.

Úvodem je třeba připomenout, že vyživovací povinnost a právo na výživné vzniká ze zákona.¹³⁸ Řízení ve věcech výživného pro nezletilé děti je nesporným řízením¹³⁹, které lze zahájit i bez návrhu (§13 ZŘS). Soud v tomto případě rozhoduje tehdy, kdy spolu nežijí rodiče dítěte, nebo naopak spolu žijí, ale jeden z nich vyživovací povinnost dobrovolně neplní. Dalším případem je rozvod rodičů dítěte či svěřeni dítěte do péče jiné osoby.¹⁴⁰ V případě rozvodu pak řízení o výživném bývá s tímto řízením spojeno.¹⁴¹ Vzhledem k tomu, že je řízení ve věcech výživného beznávrhové, toto řízení je ovládáno zásadou vyšetřovací, je tedy na soudu, aby zjistil skutkový stav věci a provedl i jiné než navržené důkazy. Pokud je řízení zahájeno na návrh, měl by obsahovat všechny podstatné náležitosti stanovené v §42 odst. 4 OSŘ. Jestliže se tak nestane, soud nemusí vyzývat navrhovatele ani podání odmítat, ale může takové podání pokládat za podnět a zahájit řízení ex offio. Řízení o výživné pro nezletilé dítě je osvobozeno od soudních poplatků dle §11 odst. 1 písm. a ZoSP, což je jedním z instrumentů k ochraně dítěte jako slabší strany v procesním řízení.¹⁴² Jestliže v průběhu řízení o výživném

¹³⁷ STAVINHOVÁ, Jaruška In LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 779

¹³⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 237

¹³⁹ Nesporným řízením je takové civilní řízení, jehož cílem je úprava poměrů účastníků, v řízení tedy nemají účastníci protichůdné postavení, nejedná se o spor jako takový. viz. SVOBODA, Karel. TLÁŠKOVÁ, Šárka. VLÁČIL, David. LEVÝ, Jiří. HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 2

¹⁴⁰ STAVINHOVÁ, Jaruška In LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 780

¹⁴¹ ŠÍNOVÁ, Renáta a kolektiv. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice a Německu a jejich aktuální problémy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 196

¹⁴² ŠÍNOVÁ, Renáta a kolektiv. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice a Německu a jejich aktuální problémy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 186

nabude dítě zletilosti, soud v tomto řízení bude i nadále pokračovat i po dosažení zletilosti. Zletilé dítě tedy nemusí podávat nový návrh na zahájení řízení.¹⁴³

6.1 Věcná a místní příslušnost

Dle §3 ZŘS jsou k řízení v prvním stupni věcně příslušné okresní soudy. Místní příslušnost je pak upravena §467 odst. 1 ZŘS a je jím obecný soud nezletilého dítěte a tím je v případě nezletilého dítěte dle §4 odst. 2 ZŘS jeho bydliště, ať na základě dohody rodičů nebo rozhodnutím soudu. Místní příslušnost vykazuje v řízeních péče soudu o nezletilé určitou zvláštnost. Soud, který rozhoduje v první věci, založí spis, ve kterém se vedou i další řízení tohoto dítěte. V případě zahájení jiných řízení se tak již místní příslušnost nezkoumá, příslušným je soud, který vede spis a k němu je také potřeba směřovat další nové návrhy na zahájení řízení. Soud má tímto možnost provádět dohledovou činnost a snadněji tak může kontrolovat plnění povinností při péči o nezletilé, v kterých rozhodoval. Řízení v rámci péče soudu o nezletilé je jedním celkem. Pokud se v průběhu změni např. bydliště nezletilého, je možné příslušnost přenést (§5 ZŘS).¹⁴⁴ Okamžikem skončení řízení ve věcech péče soudu o nezletilé je dosažení zletilosti, nikoliv právní moc rozhodnutí. Dle autora je tomu tak proto, že v těchto řízeních je připuštěna změna poměrů, pak je možné již pravomocné rozhodnutí změnit. Kterýkoliv další návrh je pouze návrhem na změnu již jednou vydaného rozhodnutí, nejedná se o návrh k zahájení nového řízení.¹⁴⁵

6.2 Účastníci řízení

Oproti spornému řízení zde máme odlišné účastníky řízení, které upravuje §6 odst. 1 ZŘS. Účastníkem řízení je navrhovatel a ten, o jehož právech a povinnostech je v řízení jednáno. Zpravidla tedy účastníkem bude nezletilé dítě a rodiče tohoto dítěte. Dle §469 odst. 1 ZŘS musí být dítě v řízení zastoupeno opatrovníkem (tzv. kolizním opatrovníkem), kterého soud pro řízení jmenuje usnesením. Zpravidla půjde o orgán sociálně- právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“), ale může to být i jiná osoba, u které

¹⁴³ STAVINHOVÁ, Jaruška In LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015

¹⁴⁴ SVOBODA, Karel. TLÁŠKOVÁ, Šárka. VLÁČIL, David. LEVÝ, Jiří. HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 926

¹⁴⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta a kolektiv. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice a Německu a jejich aktuální problémy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 188, s. 189

je vyloučen střet se zájmy dítěte. Důvodem je možný střed zájmů mezi dítětem a rodiči. Pokud však je OSPOD tím, kdo podal podnět k zahájení řízení, kolizním opatrovníkem bude jmenován někdo jiný na jeho návrh či návrh jiného účastníka řízení.¹⁴⁶

Nezletilý se může účastnit jednání, ač nemá procesní způsobilost k tomu, aby v řízení konal nějaké procesní úkony. Je však také možné dle §116 OSŘ přístup k jednání nezletilému odeprít, jde např. o případy, kdy je to vzhledem k věku a zájmu nezletilého nežádoucí.¹⁴⁷

6.3 Rozhodnutí a opravné prostředky

Na základě §471 odst. 1 ZŘS soud ve věci samé rozhoduje rozsudkem. V případě schválení dohody rodičů ohledně předmětu řízení ve věci péče soudu o nezletilé (§10 ZŘS), mělo to však být také ve formě rozsudku. V řízení o výživném pro nezletilé děti je kladen důraz na rychlé vyřešení věci, důvodem je právě specifická povaha vztahů mezi rodiči a dětmi a rychlé projednání tak může omezit vznik dalších komplikací.¹⁴⁸

Odsuzující rozsudek k plnění výživného je předběžně vykonatelný, tedy vykonatelný nezávisle na právní moci rozhodnutí, což vyplývá z ustanovení §473 odst. 1 ZŘS. Jedná se o předběžnou vykonatelnost ze zákona, tedy obligatorní, avšak nemusí tomu tak být vždy, jedná se např. o rozsudky ve výrocích o zaplacení nedoplatku na výživném. V případě předběžné vykonatelnosti je důležitý okamžik doručení rozhodnutí, povinný by měl plnit od prvního data splatnosti.¹⁴⁹ Ve věci výživného nelze rozhodnout ve věci samé rozsudkem pro zmeškání či platebním rozkazem.¹⁵⁰

Opravným prostředkem je v případě péče soudu o nezletilé odvolání. Pokud ZŘS nestanoví jinak, použijí se ustanovení obsažená v OSŘ. Jestliže je napadený rozsudek předběžně vykonatelný, odvolání na tuto vlastnost vliv nemá. Odvolání je založené na principu neúplné apelace. Jsou tak povolena nova, která nebyla uplatněna u soudu

¹⁴⁶ STAVINHOVÁ, Jaruška In LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 786, s. 787

¹⁴⁷ HROMADA, Jiří In SVOBODA, Karel. TLÁŠKOVÁ, Šárka. VLÁČIL, David. LEVÝ, Jiří. HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 944

¹⁴⁸ STAVINHOVÁ, Jaruška In LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 788, s. 789

¹⁴⁹ HROMADA, Jiří In SVOBODA, Karel. TLÁŠKOVÁ, Šárka. VLÁČIL, David. LEVÝ, Jiří. HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 954

¹⁵⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta a kolektiv. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice a Německu a jejich aktuální problémy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 202

prvního stupně. Soud není vázán rozsahem v odvolání, pokud jde o řízení, které lze zahájit i bez návrhu. Odvolání nelze podat v případě soudem schválené dohody.¹⁵¹

Ve věcech výživného je vyloučeno podání dovolání, což je v praxi vytýkáno jako nevýhoda v případě metody volného hodnocení soudu pro určování výše výživného. Nedochozí tak ke sjednocování judikatury. Mimořádným opravným prostředkem ve věci výživného může být žaloba pro zmatečnost a žaloba na obnovu řízení.¹⁵²

6.4 Změna poměrů

Ustanovení o změně poměrů je v případě řízení o výživném pro nezletilé dítě velmi důležité. Pravomocný rozsudek nebo schválenou dohodu rodičů je možné změnit, jestliže se podstatně změnily poměry důležité pro předešlé rozhodnutí. Lze takto rozhodnout i zpět, ale jen k okamžiku, kdy se poměry změnily.¹⁵³ Dle soudní praxe taková změna musí být trvalejšího rázu a ve větším rozsahu. Podstatnou změnou při rozhodování o výživném může být zdravotní stav nebo změna majetkovým poměrů povinného nebo změna odůvodněných potřeb na straně dítěte vzhledem k jeho věku, zdraví, zájmům apod. Je nutné přihlídnout vždy ke konkrétnímu případu.¹⁵⁴

¹⁵¹ STAVINHOVÁ, Jaruška In LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 795

¹⁵² ŠÍNOVÁ, Renáta a kolektiv. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice a Německu a jejich aktuální problémy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 204

¹⁵³ ŠÍNOVÁ, Renáta a kolektiv. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice a Německu a jejich aktuální problémy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 202, s. 203

¹⁵⁴ STAVINHOVÁ, Jaruška In LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 793, s. 794

7 Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zabývala kritérii rozsahu vyživovací povinnosti k nezletilým dětem a metodami určení výše výživného s ohledem na možné zavedení objektivizace. Zaměřila jsem se hlavně na hmotněprávní úpravu zkoumání tohoto institutu, avšak procesní úpravě dle zákona o zvláštních řízeních soudních jsem také menší část této práce věnovala.

Kritéria rozsahu vyživovací povinnosti k nezletilým dětem podle nové úpravy obsažené v občanském zákoníku již mnoho nového, oproti úpravě zákona o rodině po velké novele, nepřináší. Nová úprava je prakticky totožná a ve stávající problematice na straně povinných jsem nenašla žádnou přínosnou změnu, i nadále je tato část rozsahu vyživovací povinnosti obtížná. Jako jeden z největších problémů vidím povinného rodiče- podnikatele. Ze své vlastní zkušenosti vím, jak těžké je příjem a majetek dokázat, pokud jde o případy, kdy se rodič snaží všemožným způsobem vyživovací povinnost k dítěti snížit na minimum nebo nejlépe neplatit jí vůbec. Mám za to, že by každý takový rodič měl nést následky z takového jednání, ať „pouze“ stanovenou minimální výší výživného.

Vzhledem k osobě oprávněného v těchto vztazích, tedy dítěte, se mi velmi líbí zvýšená ochrana jeho zájmů a zohlednění shodné životní úrovně s rodiči, která předchází odůvodněným potřebám dítěte. Shodná životní úroveň byla v uvedené již v zákoně o rodině, ale v souvislosti s rozhodnutím Ústavního soudu z nedávné doby (IV. ÚS 650/15), má shodná životní úroveň dle mého určité „mantinely“. Stejná životní úroveň by sama o sobě mohla vést do závratných výšin, bylo tedy nutné v tomto ohledu zasáhnout a nedávat prostor příliš mechanickým rozhodnutím soudů, které spíše než na zájem dítěte, hledí na závratnou sumu příjmu povinného. Jestliže se povinný o dítě stará, má zájem ho vychovávat a podle svých možností mu neupírá žádnou jeho zálibu či možnost vzdělání, není důvod stanovovat nepřiměřeně vysoké výživné jen proto, že na to povinný má prostředky. Myslím, že chtít dítě vychovávat a chtít se mu věnovat, je kritérium, které má být zohledněno v první řadě a nelze do toho rodiči jakkoliv zasahovat.

Téma objektivizace výživného zaměstnává dlouhodobě soudce, akademiky i právníky. Metoda objektivizace při určování výše výživného má své klady i zápory. Svou prací jsem si zejména chtěla odpovědět na otázku, zda by objektivizace v našem

právním řádu mohla fungovat, popřípadě jakým způsobem a proč k tomu dodnes nedošlo.

Argumentace soudů je založena hlavně na faktu, že postup dle nějakého klíče, tabulky nezaručí plné zhodnocení individualit případů a že přece soudům nemůže nikdo zasahovat do pravomoci samostatně rozhodnout. Nemohu říct, že by tento názor nebyl pravdivý, ale také si nemyslím, že konkrétně stanovení určité minimální hranice výše výživného by do jejich privilegia rozhodnout příliš zasahovalo. S ohledem na právní úpravu, která má být cílená na ochranu dítěte a má být jednáno výlučně v jeho zájmu, vidím možnost stanovení minimální částky po vzoru slovenské úpravy jako nejvhodnější. Myslím, že by bylo vhodné takovou částku jako určité procento navázat na částku životního či existenčního minima. Jedním z hlavních argumentů pro zavedení objektivizace je sjednocení judikatury, kterou by se posílila zásada předvídatelnosti rozhodnutí. V řízeních o výživném pro nezletilé děti není možné podat dovolání, k sjednocování judikatury proto na této úrovni nedochází.

Objektivizace v naší úpravě oficiálně zavedena není, ač doporučující tabulka Ministerstva spravedlnosti je nástrojem, který se snaží o objektivizaci nenucenou cestou. Soudce může doporučující tabulku použít, je to zcela na jeho uvážení. Výživné je otázkou týkající se široké veřejnosti a nemyslím, že se v budoucnu něco podstatně změní vzhledem k rozvodovosti a počtu matek „samoživitelek“ v naší zemi, proto je na místě o určitém vodítku popřemýšlet. Touto prací jsem si chtěla s ohledem na úpravy jiných států ujasnit, jakou cestou by se naše úprava mohla ubírat, a mám za to, že cesta stanovení minimální hranice výživného je tou nejvhodnější, která nebrání soudům zohlednit individuality každého konkrétního případu.

S ohledem na cíle této práce se domnívám, že se mi podařilo zodpovědět všechny zkoumané otázky.

8 Seznam použitých zdrojů

8.1 Monografie a učebnice

KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014, 168 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kolektiv. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, 304 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010. 380 s.

SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 244 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině*. Praha: C. H. Beck, 2009, 558 s.

NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost*. Praha: Linde Praha, 1995, 226 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015, 366 s.

ČEŠKA, Zdeněk a kolektiv. *Československé rodinné právo*. Bratislava: Obzor, 1986, 329 s.

VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo*. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2005, 283 s.

HOLUB, Milan. NOVÁ, Hana. PTÁČEK, Lubomír. SLADKÁ HYKLOVÁ, Jana. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. Praha: Leges, 2011, 456 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi: rozvod, děti, výživné*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2000, 41 s.

8.2 Komentáře

ROUČEK, František. SEDLÁČEK, Jaromír a kol. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl I. §§ 1 – 284*. Reprint původního vydání, Praha: ASPI, 2002. 1192 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 1392 s.

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, ZUKLÍNOVÁ, Michela a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2012. 752 s.

LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, 1012 s.

SVOBODA, Karel. TLÁŠKOVÁ, Šárka. VLÁČIL, David. LEVÝ, Jiří. HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, 1056 s.

LOWE, Nigel, DOUGLAS, Gillian. *Bromley's Family Law*. Oxford: Oxford University Press. 2007, 1153 s.

PAVELKOVÁ, Bronislava. *Zákon o rodině. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, 658 s.

8.3 Odborné články a příspěvky ve sborníku

KORNEL, Martin. *Kam kráčíš vyživovací povinnosti rodičů k nezletilým dětem?* Právní rozhledy, 2011, roč. 19, č. 3

NOVÁ, Hana. *Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená*. Bulletin Advokacie, 2008, č. 1-2.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Střídavá péče velebená i proklínaná*. Bulletin Advokacie, 2015, č. 3

KOTRADY, Pavel. *Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výše výživného*. Bulletin advokacie, 2015, č. 7-8

KŘÍSTEK, Adam. *Výživné pro děti: problematika určování jeho výše, jeho vymáhání a pomoc veřejné správy s uplatňováním práva na výživné v minulosti a dnes*. Právní rozhledy, 2015, č. 13- 14

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. TELEC, Ivo. *Výživné v novém občanském zákoníku*. Bulletin Advokacie, 2014, č. 3

LUŽNÁ, Romana. *Stanovení výše výživného pro rodiče s nadstandardními příjmy (1.)*. Právo a rodina. 2016, č. 5

8.4 Právní předpisy

Císařský patent ze dne 12. června 1811, obecný zákoník občanský

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, v platném znění

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění

Zákon č. 4/1931 Sb, zák. a nař., na ochranu osob oprávněným požadovati výživu, výchovu a zaopatření

Zákon č. 292/2013 Sb, o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 36/2005 Z.z., o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

8.5 Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2015 sp. zn. IV. 650/15

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 25. 9. 2006 sp. zn. 50 P 336/2006

Nález Ústavního soudu ze dne 1. 2. 2008 sp. zn. II. ÚS 1619/07

Nález Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2009 sp. zn. II. ÚS 1846/09

Nález Ústavního soudu ze dne 10. 6. 2013 sp. zn. I. ÚS 4239/12

Nález Ústavního soudu ze dne 16. 3. 2006 sp. zn. III. ÚS 511/05

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2010 sp. zn. II. ÚS 671/09

Nález Ústavního soudu ze dne 12. září 2006 sp. zn. I. ÚS 299/06

Nález Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2007 sp. zn. I. ÚS 527/06

8.6 Ostatní

Důvodová zpráva k Novému občanskému zákoníku, dostupné na beck-online.cz

9 Abstrakt

Tato diplomová práce se zaměřuje na problematiku rozsahu při určování výše výživného k nezletilým dětem a metodami používanými při stanovování výše výživného. První část (v 2. kapitole) je věnována historii úpravy rozsahu vyživovací povinnosti.

Hlavní část práce (kapitola 3.) je zaměřena na aktuální právní úpravu tohoto institutu s analýzou kritérií rozsahu vyživovací povinnosti k nezletilým dětem. Vyživovací povinnost je upravena ve čtvrtém pododdílu oddílu třetího hlavy druhé a části druhé OZ, konkrétně pak v paragrafech 910 až 923. V této kapitole jsou podrobněji rozebrána kritéria rozsahu vyživovací povinnosti na straně povinného i oprávněného spolu s nejčastější problematikou, která s daným bodem souvisí.

Čtvrtá kapitola se dále věnuje otázce metod užívaných při stanovování výše výživného jak u nás, tak i v zahraničních úpravách hlavně vzhledem k objektivizaci výše výživného.

Následuje kratší kapitola zabývající se výživným ve střídavé péči a poslední kapitolou je věnována procesní úpravě řízení ve věci výživného.

10 Abstract

This diploma thesis focuses on the issue of the scope in determining the amount of maintenance to the minors and the formulas used in calculating the amount of child support maintenance. The first part (in Chapter 2) deals with the historical process of the legislation.

The main part (chapter 3) focuses on the present legal regulation of this institute with the analysis of the scope of the maintenance. Maintenance obligation is enshrined in the fourth subdivision of the third section of the second part of Civil Code, specifically in paragraphs 910 to 923. There are analysed in more detail criterions of the scope of the maintenance obligations of the non-residential parent as obliged person on the first part and qualifying child as authorized on the second part, in this chapter with analysing the most common issues that relate to a given point.

The fourth chapter is devoted to the issue of formulas used for calculating the amount of child support maintenance with comparison of our system with some used in foreign legislations given to the issue of the objectification of the rate of child support maintenance.

At the end there is short chapter dealing with the rate of maintainance in the situation of alternating care, and the one devoted to procedural regulation of proceedings related to maintenance.

11 Klíčová slova (Keywords)

Výživné	Maintenance
Vyživovací povinnost	Maintenance obligation
Nezletilé dítě	Minor
Rozsah vyživovací povinnosti	The scope of maintenance obligation
Povinný	Non- residential parent
Oprávněný	Qualifying child
Odůvodněné potřeby	Qualifying child's needs
Metody určování výše výživného	The formulas for child support calculation